

ŠIROKÝ BROD

Široký Brod

Široký Brod

K založení Širokého Brodu došlo pravděpodobně **koncem 13. století**, kdy u místa příhodného k přechodu řeky Bělé vznikl **svobodný rytířský statek**. Práci v něm zajišťovali drobní vlastníci půdy (tzv. zahradníci), kteří měli své domy v jeho nejbližším okolí. Zpočátku byl statek součástí vsi Waltersdorf, jež ležela na středním toku Bělé, a její centrum se nacházelo v dnešní Písečné. Po zániku této vsi na počátku 15. století se její jednotlivé části začaly nazývat novými jmény spjatými s jejich držiteli nebo podle nějaké charakteristické indicie, jakou byl v případě Širokého Brodu pohodlný přechod přes řeku. Pojmenování místa **Breitenfurt** se tak objevuje poprvé roku **1422**. Statek byl v té době součástí jesenického panství a biskup ho propůjčoval svým věrným. K vlastnímu **založení vsi** ale došlo asi až roku **1555**, kdy biskupský hejtman Heinrich Januschofski pověřil jistého Simona Kirchnera úřadem šoltyse, prodal mu 2 lány polnosti a právo ke zřízení krčmy. Zároveň došlo k rozdělení 15 lánů půdy do dědičného pronájmu mezi 30 nových sedláků. Šoltéství se roku 1615 stalo dědičným a také práva spojená s jeho držbou se dále rozšiřovala. Pomalu, ale jistě stoupal i počet obyvatel a na počátku 19. století měl Široký Brod už 93 domovních čísel a 556 německy hovořících obyvatel. Většina obyvatelstva nacházela obživu v **zemědělství, domáckém přádláctví, v práci v lese nebo ve výrobě dřevěného zboží**. Kromě tradičních řemesel byly v obci ještě dva katry na dřevo, mlýn,

bělidlo na přízi a potašovna. Nedlouho nato došlo k otevření několika menších lomů na vápenec a žulu. Po zavedení obecního zřízení v roce 1850 se osadami Širokého Brodu staly i dvě malé sídelní jednotky – Studený Zejf a Chebzí (od roku 1928 připojeny k Písečné). V místě původního brodu přes řeku vyrostl v 19. století most, kde se v létě roku 1866 odehrála první vojenská šarvátka prusko-rakouské války a její první padlý – trubač husarů Franz Szkötöts – má pamětní desku na kostele v Písečné. Roku 1892 byla v Širokém Brodě zřízena pošta. Na počátku 20. století dosáhla obec největšího rozkvětu a žilo v ní (vč. Studeného Zejfu a Chebzí) **1194 obyvatel**. Z nich však 47 nalezlo smrt na bojištích 1. sv. války. Vznik Československa neměl na vlastní život obce vážnější vliv. Působil v ní tehdy sbor dobrovolných hasičů, spolek válečných vysloužilců a pěvecký, hudební a tělovýchovný spolek. Dramatické chvíle ale přišly v **září 1938**, kdy ženisté čs. armády vyhodili do povětří betonový most přes řeku. Při výbuchu byla poškozena řada domů v okolí a také kostel a škola. Široký Brod se na dalších sedm let ocitl ve Velkoněmecké říši. Porážka hitlerovského Německa ve 2. sv. válce znamenala obnovení Československa a odsun původního německého obyvatelstva. Obec se však nepodařilo plně dosídit a v roce 1950 zde žilo jen necelých 400 obyvatel, o půlstoletí později ještě o 50 méně. V roce 1963 přestal být Široký Brod samostatnou obcí a stal se součástí Mikulovic.

Škola

Do 2. poloviny 18. století spadají počátky školní výuky v Širokém Brodě, která zprvu probíhala v pronajatých světničkách soukromých domů. V roce **1791** byla postavena **jednotřídní školní budova** na místě pozdější fary. V roce **1824** byla výuka přenesena do **nové přízemní školní budovy** stojící na pravém břehu nedaleko brodu přes řeku Bělou. Další

stavební úpravy širokobrodské školy proběhly v roce **1875**, kdy došlo k jejímu **zvýšení o jedno patro**. Škola byla tehdy dvoutřídní a v budově byly i dva byty pro učitele. V roce 1921 se stala čtyřtřídní a v roce **1933 dokonce šestitřídní**. Po roce 1945 ale počet tříd klesl na dvě a v roce 1986 zde byla výuka ukončena úplně a žáci převedeni do Mikulovic.

Kostel Povýšení sv. Kříže

Z hlediska církevní správy spadal Široký Brod zprvu pod **Ondřejovice** a od roku 1672 pod **Mikulovice**. Vzrůstající počet farníků ale vedl na počátku 19. století k úvahám o výstavbě vlastního kostela. Farníci ze Širokého Brodu se zavázali, že náklady na stavbu a udržování Božího stánu zajistí vlastními silami. Majitel šoltéství Josef Wiesner věnoval na stavbu budoucího kostela kus zahrady a roku **1824** byl položen základní

kámen. Stavba probíhala velice rychle a již následujícího roku došlo k jejímu slavnostnímu vysvěcení. Jednolodní kostel byl **zasvěcen Povýšení sv. Kříže** a stal se filiálním kostelem mikulovické farnosti. V roce **1890** došlo ke zřízení samostatné farnosti, do níž spolu s Širokým Brodem patří i sousední Hradec.

Svátek Povýšení sv. Kříže

Povýšení sv. Kříže je křesťanský svátek, který se v liturgickém kalendáři katolické církve slaví **14. září** a **připomíná utrpení Ježíše Krista**. Počátky slavení tohoto svátku sahají do 4. století, kdy se v tento den vystavovaly v Jeruzalémě zbytky dřeva z Kristova kříže k uctění věřícími. Podle legendy se o nalezení Kristova kříže zasloužila císařovna Helena při své pouti do Svaté země kolem r. 325. Za den nalezení se udávalo 13. září a ke slavnostnímu vyvýšení kříže v Konstantinově bazilice nad Božím hrobem došlo asi r. 335. Byl to tedy původně jen jeruzalémský svátek, ke kterému se ale scházelo velké množství poutníků a brzy jej převzala i jiná města křesťanského Východu. Roku 614 však vyplenil Jeruzalém perský král Chosroés II. a ostatky sv. Kříže se staly součástí jeho válečné kořisti. Po tažení byzantského císaře Herakleia I. do Persie a smrti Chosroa se ostatky sv. Kříže vrátily do Jeruzaléma 3. května 628. K tomuto datu

vznikl na Západě svátek nesprávně označovaný jako Nalezení sv. Kříže, zatímco na Východě bylo slaveno pouze 14. září jako Povýšení sv. Kříže. Květnový svátek byl posléze zrušen reformou liturgického kalendáře papežem Janem XXIII. v 60. letech 20. století.

Breitenfurt

Breitenfurt

Breitenfurt wurde wahrscheinlich gegen Ende des 13. Jahrhunderts gegründet als an einer geeigneten flachen Stelle des Flusses Biala ein **freies Rittergut** errichtet wurde. Dort arbeiteten Kleinbauer (sog. Gärtner), die in der Nähe ihre Häuser hatten. Anfangs war das Gut ein Teil des Dorfes Waltersdorf, das am Mittelfluss der Biala lag und dessen Zentrum in Sandhübel lag. Nach dem Untergang dieses Dorfes am Anfang des 15. Jahrhunderts wurden seine übriggebliebene Teile nach ihren Besitzern oder nach irgendwelchen charakteristischen Indizien umbenannt, wie z. B. im Falle von Breitenfurt wegen eines günstigen Flussüberganges. Die Benennung dieser Ortschaft „**Breitenfurt**“ erscheint zum erstenmal im Jahre 1422. Das Gut war zu der Zeit ein Teil des Herrschaftsgutes Freiwaldau und der Bischof hat es an seine Getreuen verpachtet. Zu der eigentlichen **Gründung des Dorfes** kam es aber etwa erst im Jahre 1555, als der bischöfliche Hauptmann Heinrich Januschofski einen gewissen Simon Kirchner zum Schultheiss ernannt hatte. Er hat ihm zwei Huben verkauft und ihm erlaubt ein Gasthaus zu errichten. Zugleich ist es zu einer Zuteilung von 15 Huben an 30 neue Bauern mit einer erblichen Verpachtung. Ab 1615 war auch das Amt des Schultheisses erblich und seine Vollmachten wurden erweitert. Langsam stieg auch die Einwohneranzahl. Am Anfang des 19. Jahrhunderts hatte Breitenfurt schon 93 Hausnummern mit 556 deutschsprachigen Bewohnern. Die Bevölkerungsmehrheit lebte von **der Landwirtschaft, der Hausweberei, der Waldarbeit oder der Herstellung von Holzwaren**. Außer dem traditionellen Handwerk gab es in der Gemeinde noch zwei Sägemühlen, eine Getreidemühle, eine Bleicherei und eine Werkstatt zur Herstellung

Die Schule

Die Anfänge des Schulwesens in Breitenfurt kann man in die 2. Hälfte des 18. Jahrhunderts datieren. Der Unterricht wurde zu Anfang in gemieteten Räumen von Privathäusern gehalten. An der Stelle eines späteren Pfarrhauses wurde im Jahre 1791 ein **einklassiges Schulgebäude gebaut**. Am rechten Ufer von Biala und unweit des Furtes wurde im Jahre 1824 ein **neues ebenerdiges Schulgebäude** gebaut. Dieses wurde im Jahre 1875

Die Kirche der Erhöhung des heiligen Kreuzes

Nach der Kirchenverwaltung gehörte Breitenfurt zunächst zu **Endersdorf** und ab dem Jahre 1672 zu **Niklasdorf**. Wegen der steigenden Anzahl von Gemeindemitgliedern fing man am Anfang des 19. Jahrhunderts über einen Neubau einer eigenen Kirche nachzudenken. Die Gemeindemitglieder von Breitenfurt haben sich verpflichtet, daß sie die Lasten für den Bau und die Unterhaltung des Gotteshauses selbst tragen werden. Der Schultheiss Josef Wiesner schenkte für den Kirchenbau ein Teil seines

Der Feiertag der Erhöhung des heiligen Kreuzes

Dieser Feiertag ist ein christlicher Feiertag, der nach dem liturgischen Kalender der katholischen Kirche am **14. September** gefeiert wird und der an **die Leiden von Jesus Christus** erinnert. Anfänglich wurde dieser Feiertag im 4. Jahrhundert gefeiert als in Jerusalem an diesem Tag die Überreste des Kreuzes ausgestellt wurden, damit die Gläubigen diese ehren konnten. Nach der Legende hatte den größten Verdienst an der Wiederfindung des Kreuzes die Kaiserin Helena während ihrer Pilgerfahrt durch das heilige Land um das Jahr 325 n.Chr. Als das Jahr der Wiederfindung wurde der 13. September angegeben und zu der feierlichen Erhöhung des Kreuzes kam es im Jahre 335 in der Konstantinbasilika über dem Gottesgrab. Ursprünglich war es nur ein Feiertag in Jerusalem, wo viele Pilger zusammenkamen. Bald wurde dieser Feiertag auch an anderen Orten des christlichen Ostens gefeiert. Im Jahre 614 n.Chr. hatte der persische

von Pottasche. Bald wurden auch einige Steinbrüche zur Gewinnung von Granit und Kalkstein aufgemacht. Nach der Einführung des Gemeindesystems im Jahre 1850 sind auch zwei kleine Siedlungsteile Teile von Breitenfurt geworden. Es waren Kaltseifen und Hollunder (ab 1928 wurde es Sandhübel zugeordnet). An der Stelle des ehemaligen Furtes entstand im 19. Jahrhundert eine Brücke, wo es im Sommer 1866 zu einem ersten Scharmützel der preußisch-österreichischen Krieges gekommen ist. Im Jahre 1892 wurde in Breitenfurt ein Postamt errichtet. Am Anfang des 20. Jahrhunderts erreichte die Gemeinde ihre größte Blüte. Es lebten dort **1194 Einwohner** (Kaltseifen und Hollunder eingeschlossen). Von dieser Anzahl haben im 1. Weltkrieg 47 Männer ihren Tod gefunden. Die Gründung der Tschechoslowakei hatte auf das Gemeindeleben keinen besonderen Einfluß. Es gab hier ein Corps der freiwilligen Feuerwehr, ein Verein der Kriegsveteranen, ein Gesangs-, Musik- und Sportverein. Dramatische Ereignisse kamen aber im **September 1938** als die tschechoslowakischen Pioniere die hiesige Betonbrücke sprengten. Bei der Sprengung wurde eine Reihe von Häusern in der Umgebung und auch die Schule und die Kirche beschädigt. Breitenfurt hat sich für weitere sieben Jahre im Großdeutschen Reich wiedergefunden. Der Sieg über Nazideutschland bedeutete die Erneuerung der Tschechoslowakei und die Aussiedlung der ursprünglichen deutschen Bevölkerung. Es gelang nicht die Gemeinde erneut voll zu besiedeln. Im Jahre 1950 lebten hier knapp 400 Einwohner und ein halbes Jahrhundert später noch um 50 weniger. Im Jahre 1963 hat Breitenfurt seine Eigenständigkeit eingebüßt und ist ein Teil von Niklasdorf geworden.

um ein Geschoss erweitert. Die Schule hatte damit zwei Klassen und in dem Gebäude befanden sich auch zwei Wohnungen für die Lehrer. Im Jahre 1921 hatte die Schule bereits vier **Klassen** und im Jahre **1933 sogar sechs**. Nach 1945 waren es nur noch zwei Schulklassen und im Jahre 1986 wurde die Schule geschlossen und der Unterricht nach Niklasdorf verlegt.

Gartens und im Jahre **1824 wurde der Grundstein gelegt**. Der Bau ging sehr schnell voran und schon im nächsten Jahr wurde die Kirche feierlich eingeweiht. Die einschiffige Kirche wurde der „**Erhöhung des heiligen Kreuzes**“ geweiht und ist zu einer Filialkirche der Niklasdorfer Pfarrei geworden. Im Jahre **1890 ist diese Pfarrei selbstständig geworden** und zu ihr gehört auch die Pfarrei der benachbarten Gemeinde Gröditz.

König Chosroes II. Jerusalem erobert und die Kreuzüberreste sind ein Teil seiner Beute geworden. Nach dem Feldzug des byzantinischen Kaisers Herakleios I nach Persien und dem Tod von Chosroes II. sind die Kreuzüberreste am 3. Mai 628 n.Chr. nach Jerusalem zurückgekehrt. Zu dieser Zeit wurde im Westen ein Feiertag eingeführt, der fälschlicherweise als der Feiertag der Wiederfindung des heiligen Kreuzes bezeichnet wurde. Im Osten wurde nur am 14. September der Feiertag als der Feiertag der Erhöhung des heiligen Kreuzes gefeiert. Der Feiertag im Mai wurde durch die Reform des liturgischen Kalenders durch den Papst Johannes XXIII. In den 60-er Jahren des 20. Jahrhunderts aufgehoben.

1932

1935

1935

Široký Brod

Široký Brod

Široký Brod został założony prawdopodobnie pod koniec XIII wieku, gdy w pobliżu brodu przez rzekę Bělą (Białą) powstał wolny majątek rycerski. Pracowali w nim drobni właściciele ziemi (tzw. zagrodnicy), którzy mieli swoje domostwa w najbliższej okolicy. Początkowo majątek był częścią wsi Waltersdorf, która leżała nad środkowym biegiem rzeki Bielej, a jej centrum znajdowało się w dzisiejszej Písečnej. Gdy na początku XV wieku wieś przestała istnieć, jej poszczególne części otrzymały nowe nazwy związane z ich właścicielami lub charakterystycznymi cechami danego miejsca, czym w przypadku Širokiego Brodu było dogodne przejście przez rzekę. Nazwa miejsca Breitenfurt pojawia się po raz pierwszy w 1422 roku. Majątek był w tym czasie częścią dóbr jesenickich, a biskup oddawał go w użytkowanie swoim wiernym. Do właściwego założenia wsi doszło jednak dopiero w 1555 roku, gdy starosta biskupi Heinrich Januschofski powierzył niejakiemu Simonowi Kirchnerowi urząd sołtysa, sprzedał mu dwa łany użytków i prawo do otwarcia karczmy. Jednocześnie rozdzielono 15 łanów gruntów w dziedziczną dzierżawę między 30 nowych gospodarzy. W 1615 roku sołectwo stało się dziedziczne, zwiększały się także prawa związane z jego posiadaniem. Powoli, ale stale rosła również liczba stałych osadników i na początku XIX wieku Široký Brod liczył już 93 domy i 556 niemieckojęzycznych mieszkańców. Większość ludności utrzymywała się z rolnictwa, chałupniczego przedziałnictwa, z prac leśnych lub z wytwarzania towarów drewnianych. Oprócz tradycyjnych rzemiosł w miejscowości były jeszcze dwa traki do cięcia drewna (piły), młyn, bielarnia przedzy i potażarnia. Wkrótce potem doszło do

otwarcia kilku mniejszych kopalni odkrywkowych wapienia i granitu. Po wprowadzeniu ustroju gminnego w 1850 roku osadami Širokiego Brodu stały się także dwie małe jednostki osadnicze – Studený Zejf i Chebzí (od 1928 roku przyłączone do Písečnej). W miejscu pierwotnego brodu przez rzekę w XIX wieku zbudowano most, gdzie latem 1866 roku rozegrała się pierwsza potyczka wojskowa w wojnie prusko-austriackiej. W 1892 roku w miejscowości Široký Brod utworzono pocztę. Na początku XX wieku miejscowość przeżywała największy rozwój, liczyła już (wraz z osadami Studený Zejfu i Chebzí) 1 194 mieszkańców. Jednak 47 z nich poległo na frontach I wojny światowej. Powstanie Czechosłowacji nie miało poważniejszego wpływu na życie miejscowości. Działała w niej wówczas jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, Związek Weteranów Wojennych, a także towarzystwo śpiewacze, muzyczne i gimnastyczne. Dramatyczne chwile nadeszły jednak we wrześniu 1938 roku, gdy minery Armii Czechosłowackiej wysadzili w powietrze betonowy most przez rzekę. W czasie wybuchu uszkodzonych zostało wiele domów w okolicy, ucierpiały także kościół i szkoła. Široký Brod na kolejnych siedem lat trafił do Rzeszy Wielkoniemieckiej. Klęska Niemiec w II wojnie światowej oznaczała przywrócenie władzy Czechosłowacji i wysiedlenie pierwotnej ludności niemieckiej. Miejscowości nie udało się jednak od nowa zasiedlić i w 1950 roku żyło to niespełna 400 mieszkańców, a pół wieku później jeszcze o 50 mniej. W 1963 roku Široký Brod przestał być samodzielną miejscowością i stał się częścią Mikulovic.

Szkoła

Początki nauczania szkolnego w Širokim Brodzie to II połowa XVIII wieku. Najpierw lekcje odbywały się w wynajętych izbach w domach prywatnych. W 1791 roku w miejscu dawnego probostwa wzniesiono jednoklasowy budynek szkoły. W 1824 roku naukę przeniesiono do nowego parterowego budynku szkoły, stojącego na prawym brzegu, niedaleko brodu przez rzekę Bělą. Kolejną przebudowę širokobrodzkiej

szkoły przeprowadzono w 1875 roku, gdy podwyższono ją o jedno piętro. Szkoła była wtedy dwuklasowa, w budynku urządzone też dwa mieszkania dla nauczycieli. W 1921 roku szkoła rozrosła się do czteroklasowej, a w 1933 roku nawet sześcioeklasowej. Jednak po 1945 roku liczba klas spadła do dwóch i w 1986 roku nauczanie całkowicie tutaj zakończono, a uczniowie zostali przeniesieni do Mikulovic.

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego

W administracji kościelnej Široký Brod początkowo podlegał pod Ondřejovice, a od 1672 roku pod Mikulovice. W związku z rosnącą liczbą parafian na początku XIX wieku zaczęto jednak rozważać budowę kościoła. Parafianie z Širokiego Brodu zobowiązali się, że sami poniosą koszty budowy i utrzymania Domu Bożego. Właściciel sołectwa Josef Wiesner oddał pod budowę przyszłego kościoła część ogrodu i w 1824

roku położono kamień węgielny. Budowa postępowała bardzo szybko i już w kolejnym roku kościół został poświęcony. Jednonawowy kościół pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego stał się kościołem filialnym parafii w Mikulovicach. W 1890 roku utworzono tu samodzielna parafię, do której razem z Širokim Brodem należy też sąsiedni Hradec.

Święto Podwyższenia Krzyża Świętego

Podwyższenie Krzyża Świętego to święto chrześcijańskie, które w kalendarzu liturgicznym Kościoła katolickiego obchodzi się 14 września, na pamiątkę męczeństwa Jezusa Chrystusa. Początki tego święta sięgają IV wieku. W tamtych czasach 14 września w Jerozolimie wystawiano relikwie Krzyża Chrystusa, by wierni mogli je uczcić. Zgodnie z legendą odnalezienie Krzyża Chrystusa jest zasługą cesarzowej Heleny, która dokonała tego podczas swojej pielgrzymki do Ziemi Świętej około 325 roku. Pierwotnie było to tylko święto jerozolimskie, na które schodziło się wielu pielgrzymów, wkrótce święto przejęły też inne miejscowości chrześcijańskiego Wschodu. W roku 614 król perski Chosrow II złupił Jerozolimę, a relikwie Krzyża Świętego stały się częścią jego wojennych łupów. Jednak po wyprawie cesarza bizantyjskiego Herakliusza do Persji

i śmierci Chosrowa relikwie Krzyża Świętego wróciły do Jerozolimy 3 maja 628 roku. W tym dniu na Zachodzie obchodzono święto niesłusznie nazywane Znalezieniem Krzyża Świętego, podczas gdy na Wschodzie było obchodzone tylko 14 września jako Podwyższenie Krzyża Świętego. Majowe święto zostało ostatecznie zniesione w czasie reformy kalendarza liturgicznego przez papieża Jana XXIII w latach 60. XX wieku.

1938

1938